„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф.
на по године . . . . . 7 „
на четврт године . . . . . 3 „ 50 н.
на један месец . . . . . 1 „ 20 н.
За Србију:
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 новчића у књижари браће М. Поповића.

БРОЈ 165. У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 23. ОКТОБРА (4. НОВЕМБРА) 1877. ГОДИНА XII.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

БЕЧ 21. октоб. Муктар и Исмајил-паша сузбијени у више бојева, напустише позиције код Киприкеја. Хајман и Тергукасов гониши их непрестано, арјергарде два батаљона заробљена. Муктар оставив и позиције код Хасанкала повуче се натраг и узме положаје код Ерзерума. Турска војска клонула духом. Хајман и Тергукасов иду на Ерзерум Турској војсци претстоји катастрофа. Плевна сасвим опкољена. Шефкет-паша напустио Радомирцеи повукао се на Орханију. --- Енглеско новинарство узрујано. — Овдашњи пријатељи турски клонуше.

БОЈНО ПОЉЕ.

У Азији је на бојишту јерменском после пораза Муктаревог код Карса била наступила права трка и утркивање. Енглези се волу кладити на утркивање коња и прокоцкају на хиљаде фуната штерлинга у то име. Сад су имали прилике за опкладе, које су не само озбиљне, него и врло занимљиве. Овде је и тако за Енглеску много више што у питању, него ли победа каквог обичног јахача; овде је у питању: еда ли ће Руси још пре ове зиме, заузевши Ерзерум, посести тако област извора реке Еуфрата. Утркивале су се ту две војске, руска, која гони, и турска војска, која бежи. И једна и друга јурила је према Ерзеруму, то је мета била обе војске. Заостатци Муктареве војске бегали су Ерзеруму, да се све прашило, и ако је већ дубоко јесење време настануло. Ко је приповедао, да се зими неможе оперирати, тај треба само да запита Муктара, па да га о противном увери, он, који знаде, шта се све у нужди може да учини. Енергични ђенерал Хајман толико је неумолив, да неда Муктару одахнути. Тек што је овај стигао на подножје Соганлуга у Зевин, у намери да се мало одмори од бегања и ако узпође како одбрани од непријатеља, а већ му пред очи као из земље ничу бајонети немилосрдних гонилаца. Муктар мора опет да бежи и напушта своју позицију.

Уз то утркивање било је још једно, скоро занимљивије од првог. Исмајил-паша управљао је самостално без Муктара са једним кором добровољаца против руске војске под Тергукасовим. После пораза Муктаревог код Карса сподбио је и Исмајил пете безобзирце, а Тергукасов је опет за њим ударио назорце. У дивљем бегству и спојењу с Муктаром тражио је свога спаса.

У том дивљем лову Руси су претекли непријатеља и побили га, где су га год доватили. Није чудо, што је при таким приликама турска војска клонула духом. Па са таком војском мораће још једном, и то по свој прилици потоњи пут, Муктар покушати, да стане на бранак против победних Руса, неби ли како заклонио престоницу јерменску. Но тај покушај слабог изгледа имаде за успех против Хајмана и Тергукасова, који заједнички полазе на Ерзерум. Није нуждан пророчки дар, па да се каже, да турској војсци у Азији катастрофа претстоји. Узрујаност енглеског новинарства такође је сведок очајног стања турске војске на азијском бојишту.

На европском бојишту, поглавито око Плевне, спремају се такође одсудни ударци. У Цариграду су забринути за судбину Осман-пашину. Почели су и тамо увиђати, да победе Гуркове загрожавају Османа у толико већма, што се тај ђенерал одма после заузећа положаја у Дубнику и Телишу јако и утврдио у тим положајима. Сами турски извори признају, да је Плевен у најбољем случају тек до половине новембра храном снабдевен, да по томе катастрофа није далеко.

Из руског извора дознаје се, да се још један велики јуриш на Плевен спрема и да је успех том јуришу тиме осигуран, што ће нападај са свих страна и у једно време да буде на све турске позиције тако, да Осману у том случају неће бити можно, да прикупи своју снагу на поједине нападнуте тачке, (као што то досад биваше), јерће на све стране забављен бити.

У Букурешту хоће да знају и за дан јуриша. Могуће је, да таки нападај крај нужних и големих жртава неће ни од потребе бити, и ако би у случају успеха жртве те накнађене биле добитком времена и ослобођеном акцијом руске свеколике војске на бугарском бојишту.

Да Руси смишљају још један главни јуриш на Плевен, то наговештава и та околност, што су Руси у тишини преместили свој главни стан из Горњег Студена у Богот (код Плевна), као што се из званичних руских депеша видети може.

* * *

(Т. С. В.) Беч 1. нов. п. н. (*Положај Осман-паше. Нова победа ђенерала Гурка. Са Лома и Јантре. Из Азије. Положај. Наредба царева. Одличија. Изгледи.*) Положај Осман-паше све је незгоднији, те се већ и у Цариграду боје катастрофе код Плевне, која ће одсудна бити по даљи ток рата. Ђенерал Гурко и опет је одржао сјајну победу код Телиша. Одпре смо јавили како је заузео позиције на софијском друму и то код Горњег Дубника и Телиша. После жестоког боја предаду му се посаде Г. Дубника а овај редут заузме и утврди руска војска. Но није прошло дуго времена, па ево паде и Телиш у руке Русима. Руси, који су великом силом узели позиције на софијском друму, жестоко ударе на Турке у Телишу. После подужег боја а немоћу ватре из 72 топа и јуришем буду Турци, што сејаху у Телишу, принуђени да се предаду ђенералу Гурку. Овом је приликом заробљено 2000 људи, којима је заповедао Измајил Шакир-паша и 100 официра. Осим тога запленише Руси 3 топа, много оружија, муниција и неколико турских застава. Јавља се, да је 300 турских башибозука умакло. Од заробљеника неки ће се официри пустити а остали ће на њихову жељу остати у ропству. Кажу, да је Шакир-паша сам желио и молио, да остане заточеник руски.

Ово последње довољан је доказ, да су Турци малаксали и да им се већ досадило, па и самим пашама, да служе и да се боре а све бадава, јер је позната ствар, да турски војници, официри па и саме паше већ више месеци не добише плату, него да живе од онога, што заплене. Ово је уједно и јемство за скори пад Плевне, која је сада опкољена са свих страна, а која нема да очекује помоћи ни с које стране Сулејман све се већма повлачи натраг и за сада се окано плана, да избави Осман-пашу; Реуф-паша као да је сретан, што га сада Руси остављају на миру, а Шефкет-паша у Софији, пославши Осману тајина и потпреплења учинио је све, што му силе његове допуштаху а те силе врло су малене, јер као што се за извесно јавља Шефкет нема више до само 30,000 војника, којима ваља да чува Софију.

Осман-паша има само још за месец дана провијанта а како се Руси све већма приближују шанчевима турским и како се то све озбиљније преуготовљава за последњи нападај на Плевну, то као да је судба Осман-пашина решена, у што већ ни сами Турци и Турколуби не сумњају.

На Лому се једнако рекогносцира, већи сукоба нема, него се само јавља да се војска наследникова и опет за 40—50000 војника умножила, те је на том месту концентрисано негде на 200.000 војника.

Из Азије се јавља, да се Муктар-паша сјединио са Исмајил Хаки-пашом, те да стоје близу Ерзерума очекујући нападај руске војске, која напредује на друму у Ерзерум. Ова турска војска — жалосни остатци оне велике и „победоносне“ војске „гази“ Муктара — не броји више него само 30.000. Но још не беше сукоба, него се може очекивати сваки час вест о каквом сукобу руско-турском, у толико пре, што се јавља за извесно, да је Тергукасов у дослуху са Лазаревим. „Голос“ дознаје, да су преговори ради предаје Карса прекинути и да је отпочело бомбардање ове тврђаве која се, опкољена а без провијанта и муниције, дуго неће моћи држати.

Цар Александар наредио је — као што се овдашњем „Тагблату“ из Тифлиса јавља — да се заробљеним пашама, има их на броју 7, издаје уредно позвата, коју су имали или ти боље, коју су требали имати као турски ђенерали у војсци падишиној. Ово ће многе турске ђенерале приволети, да се предаду Русима а да се не боре узалуд ако их постигне судба опкољеног Осман-паше.

Заробљених паша има у Русији: 2 паше што их руска војска зароби при предаји Никопоља, 7 паша што положише оружје после катастрофе на Алацадагу код Карса, 1 паша, што га је доцније ухватио Лазарев, за тим Хивзи паша, командант Дубника и Измајил-Шакир паша, командант Телиша, дакле до свега на 12 паша, који имађаху које чин ливе т. ј. ђенераллајтнанта, које чин бригадних ђенерала.

Турских војника имаде у руском робству негде на 25—30000. Иначе запленила је руско-румунска војска до сада небројено млого турског оружја, топова, застава, муниције, коња, тајина и осталих ратних спрема и потреба.

Велики кнез Михаило Николајевић, заповедник кавкаске војске добио је од цара велики крст ђурђевог ордена за сјајно дело код Карса. Ово је први руски принц, који је добио велики крст овог искључно војеног ордена, а сада је и једини руски официр који га носи. Цар Александар, коме је нуђен први ред овога крста, не хтеде га примити, него је узео 4 ред. Први ред овога војничког одличија има сада: цар Виљем немачки (добио га је после битке на Седану) и велики кнез Михаило Николајевић. Цар руски има 4 ред, а исти ред има цар аустријски који га је добио од цара Николе после битке код Ђура. Кнез Никола добио је ђурђев крст 3. степена. Витезови првога реда овога одличија били су некада: Потемкин, маршал Суваров-Италијски, ђенерал Панин, адмирал Чичагов, маршал Кутузов, Барклај де Толи, Паскијевић Еривански и Дибић-Забалкански, а од страних војсковођа: кнез Карло Шварценберг (после битке на Лајпцигу), Блихер и Велингтон (после битке код Ватерло-а) аустр. надвојвода Карло и маршал Радецки.

За битку на Алацадагу одликовани су осим великог кнеза Михаила и ђенерали: Лорис-Меликов, Лазарев, Хајман, готово сви виши и нижи официри и велики број војника.

Петроград 14. октоб. 1877. Са променом вајене среће на азијатском бојишту почиње се така иста промена и на јевропском бојном пољу. Вајена срећа бега од Турака и на Дунаву, негледајући на бесомучност и очајничко напрезање дивљачких орда султанових. Телеграма главнокомандујућега, која је синоћ амо стигла из Тученице, јавља, да је 12-г ов. м. ђенерал Гурко, којега нам је јунаштво и лична храброст одавно позната, заузео јаке утврђене турске позиције међ горњим Дубњаком и Телишем после жестоке борбе, која се продужавала целих десет сахата. У томе боју заробљен је Ахмед-Евзи-паша са његовим начеоником штаба, много офицера, около 3 хиљаде нижих чинова и цео кавађеријски пук; даље узето је четири топа и много пушака и фишека турских. Губитци наши нису још потпуно извесни, али су „осетни“. Подробности тога боја главнокомандујући обећава саопштити првом приликом.

Ма каки били губитци наши у овоме боју, они су ништавни према губитцима непријатељским, којега се паша са целим кавађеријским пуком предаје; они су ништавни и према оном моралном, материјалном и стратегичком добитку, који нам је донела јуначка атака ђенерала Гурка са јуначком војском, у којој је био и један део гарде. Глас о судбини, која је постигла Ахмета Евзи-пашу код Гор. Дубњака, неће проћи без моралног уплива на Турке у Плевни. С друге стране заузев турске позиције, ђенерал Гурко утврдио се на софијском путу, где се почео још већма утврђивати новим шанчевима, те је тиме херметички — ако је дозвољено да се тако изразим — затворио Плевну са западне стране, т. ј. с оне стране, где плевнански Турци једино још могаху имати и имаху сношаја и опћења са осталим војскама. Само сада можемо рећи, да је Осман паша заиста потпуно опкољен и само после такога чина може опсада Плевне донети жељене резултате. Плевнански Турци изолирани од целе царевине, мораће се најзад предати. Оскудица у храни или цебани принуди ће их на то.

На Јантри се још није ништа особито догодило. Сулејман-паша, преко очекивања, нешто оклева, планира и комбинира, како би се извукао из незгодна положаја. Нападати на утврђене руске позиције — неће му се, јер му је то на Шипци додијало. При том тако нападање било би за њ савршено безкорисно. С тога је он наумио да одступи Разграду, е да би тако измамио Русе из њихових позиција, но његов рачун мучно ће бити и правилан. У руском главном стану знају и врло добро разумевају смисао и циљ његовог одступања. С тога, по свој прилици, на Јантри још и остаје све по пређашњем, све се ограничава на рекогносцирања и незнатне сукобе.

Са шипкинског пролаза одступио је Реуф-паша и, очистивши своје позиције, измакао је у село Шипку. То је он учинио, као што веле последњи извештаји са Дунава, због хрђава времена.

У Добруџа се одавно већ ништа готово не ради. Обе стране су се спремале, но ни једна није била сигурна у успеху, те се није ни усуђивала да штогод важније предузме. Но да ће се и тамо скоро збити важни догађаји, о томе готово нема никаке сумње. Руска тамошња војска раздељена је на две колоне. Једна, и што већа, колона кренула се против Базарџика а друга — мања — против Тапсаре. Ова друга, мања, колона заузеће Мангалију, коју су Турци, не знам због каких разлога, оставили. С друге стране говоре, да је и принц Хасан врло незадовољан својим пасивним положајем; њему би се хтело да опроба своју храброст и војничку вештину, те је стога почео претити Турцима, да ће их оставити са свом јегипатском војском, ако му најзад не дадну прилике огледати се с Московима и ако га науме држати код себе само ради гарнизоне службе. Колико је истине у овоме, нећу да нагађам, али свакојако има већ доста знакова, који нам сведоче, да ће и Добруџа скоро постати предметом обичног дневног разговора. —

Велики кнез и намесник кавкаски, Михаил Николајевић, главни заповедник кавкаске војске, коме се јуче навршило 45 година, награђен је орденом Георгија првог за славну победу, коју је одржала руска војска над Муктаром 3-ег ов. мес. Нарочити посланик понео из Горњег Студена орден да преда кнезу. Орден овај у садашње доба има само ђерманski император Вилхем. Орден је заведен пре 180 година и у току тих 180 година само је 20 људи, по причању „С. Пет. Вјед.“, удостојено до сада да буду њиме награђени.

Да је Аксаков ухапшен — то је пука измишљотина. Истина је само то, да је забрањено штампање његове беседе, коју је говорио 26. прошлог месеца у седници московског славенског добротворног друштва, и да му министар унутарних послова још никако није разрешио издавање политичног свакидашњег листа, о чему је он почео одавно већ — има 3, 4 мес. — радити. Његова беседа у рукопису циркулира не само по Москви него и по другим варошима. Много таких писаних екземплара јавило се одмах, чим се дознало, да је штампање забрањено. **К.**

Петроград 14. октоб. 1877. Синоћ се по нашој престоници муњевном брзином разнесе глас, да је један од чланова царске породице погинуо у Бугарској. С почетка се томе гласу није поклањало вере; али се, на жалост, он у брзо потврдио. Још то вече стиже телеграма главнокомандујућега из Тученице, у којој се вели, да је у војсци престолонасљедника, 12 ов. мес. у време једног рекогносцирања убијен књаз Сергије Максимилијановић. Непријатељско зрно погодило га је правце у главу и на место мртва положило. Сергије Максимилијановић, кнез Романовски и херцег Лихтенбершки је унук пок. цара Николе, а синовац Александра II-ог. Он се родио 8. децембра 1849. г. дакле још му се није навршила 28. година и већ погибе у борби са непријатељем за народну слободу. Смрт његова изазвала је жалост не само у царској породици, него и ван ње — у свима круговима руског друштва. Руски је народ вазда примао и прима најживље саучешће у судби царске породице. Јутрос су скоро све новине овдешње због тога изашле у црном оквиру. А данас у један сахат по подне држан је парастос покојнику у Маријинском дворцу, у придворној цркви. На парастосу је била престолонасљедница. Други парастос држа ће се довече у 8 сахата. Кнез Сергије беше по казивању оних, који га ближе познаваху, племенита душа и ватрен родољуб. Његова јуначка смрт на бојном пољу овековечиће на свагда спомен његов међ потоњим нараштајима. С праведним поносом гордиће се и позни потомци јуначким кнезом, који не пожали дати живот свој за свету ствар ослобођења потлачених народа, за слободу петовековног роба кукавне сиротиње раје. Благо земљи, која има таких кнежева! Благо народу, код кога се налазе људи са таким пуним самопрегоревањем и готовошћу жртвовати се за своја убеђења! Такав народ — па ма шта непријатељи негови говорили — заслужује потпуно име великог народа, заслужује дивљења и поштовања.

Кнез Сергије пао је у борби против најгрозније тираније, против старих диндушмана наших, с тога нека му је лака земља и вечан спомен и међу нама! **К.**

битнијим околностима. Највише се то одступање у његовом исказу показује у погледу циља његова путовања у Београд. У току истраге позвао се на име исти на Доброслава *Миљковића* и Дунђерског, пред којима се при свом путовању у Београд на лађи изразио, да највише тога ради иде у Београд да кнеза Милана увери да му није непријатељ.

Дунђерски као сведок исказао је, да тада, кад је Милетић ишао лађом у Београд, осим њега и Милетића и његове кћери није нико други био на лађи; те с тога није Милетић могао пред Доброславом Миљковићем учинити изјаву у горњем смислу. Остали сведоци, а међу овима присни пријатељи Милетићеви час наводе да је Милетић путовао у Београд ради понуде за кореспондента, час опет да доведе у ред неке материјалне одношаје.

Између саслушаних сведока поткрепљује Јован *Тимарчевић* исказ Ранковићев. Тимарчевић је уз заклетву изјавио, да је био присутан, кад је Милетић у „хотелу код српског краља" држао говор, у ком је споменуо да ће угарски Срби са 20 до 30.000 својевољаца похитати Србији у помоћ, а да се то оствари, чиниће он и сваки добар Србин све и сва. Сведок тај вели даље у свом исказу, да се после Милетићева говора по Београду у опште распростро глас, да ће у Угарској међу Србима букнути устанак. Тимарчевић је истина ту заклетвом потврђену изјаву у Београду опозвао; али на тај опозив може се тим мање обзира узети, што нису никако оправдани разлози, што их је Тимарчевић у том погледу навео, особито пресија, коју је Ранковић тобоже на њега чинио. Али осим споменутих исказа даје нам истрага још и друге податке, који оне празнине, што су постале услед речених исказа у изјави Ранковићевој, не само са свим попуњују, него и тврдње Ранковићеве потврђују.

Кад се Милетић вратио из Београда кући, изишао је 20. јуна у његовом листу „Застави" уводни чланак, у коме се на угарске Србе управља позив, да Србији помогну крвљу и иметком против Турске. „Било би — тако се каже у чланку — ниско издајство од стране Срба, кад не би пошли за својим народом на бојиште; онај се мора као издајица жигосати, који одриче новчану помоћ; онима, које заклетва веже, најбољи је саветник њихова самосвест. Али и одношаји овдашњег српског народа према Угарској поћиће, ако и не другим правцем, а оно бар привидно мирнијим током". То су речи „Заставине"; а чланак се завршује овим позивом: „Хоће ли се омладина показати и на пољу делања?"

У исто доба пошао је и Корнел Јовановић на Милетићев позив и са препоруком и легитимацијом истога, па је тобоже ради пласирања српскога зајма у Угарској, путовао у Вршац, Башахид, В. Кикинду, Меленце и Радну; а да то није била права циљ поменутог путовања, него шта више врбовање својевољаца и раздраживање духова, види се из овога:

1. Корнел *Јовановић* признаје сам, да је распростирање српскога зајма био само изговор, да се прикрије врбовање; даље, да се по савету и наговору Милетићевом кренуо на пут и да је он, који је знао за састанак Милетићев с кнезом и за циљ тога састанка, једном приликом рекао „да је Милетић морао кнезу много обећати, јер он од нас много захтева".

2. Василије *Лујановић*, окружни капетан у В. Кикинди рекао је, да му је башахидски свештеник Петар *Перић* поверљиво саопштио, да је Корнел Јовановић путовао у интересу српског принудног зајма, али да је он (Јовановић) уједно питао Перића, да ли је могуће, да се у случају турско-српског рата изазове устанак међу овдешњим Србима.

3. Петар *Видак*, општински начеоник у В. Кикинди, исказује, да му је Јовановић рекао, да је Милетић обећао српском кнезу Милану, да ће у Угарској растурити 200.000 фор. зајма и да ће 20.000 својевољаца отићи из Угарске српској војсци у помоћ.

4. Учитељ народних школа Мата *Косовац* у Меленци у свом писму од 3. јула извештава Милетића, да је Јовановић затворен, и пише између осталога: „Затвором Јовановићевим иде се на то, да се Срби застраше, али се само толико постигло, да су неколицина овдашњих, који су хтели да ступе у српску војску, одустали од те намере".

5. Др. Влајко *Мајински*, адвокат у В. Кикинди, изјавио је, да му је Јовановић казао, да је Милетић кнезу обећао да ће свој углед и свој положај употребити на то, да се од српскога зајма протури у јужној Угарској до 800.000 фор. и да ће прећи многи својевољци у Србију, чим пукне први топ. Милетић истина пориче свој одношај према Јовановићу али то порицање са свим побија одлучан Јовановићев исказ, као даље и то, што је доказано, да је Корнел Јовановић на више места показивао Милетићеву легитимациону карту, а најпосле и то, што је Милетић у Новом Саду примао поверљивија писма под адресом „Корнел Јовановић."

6. Кад је букнуо српско-турски рат, обратио се кнез Милан прогласом на свој народ, а тај је проглас у једно исто доба изишао у Београду и у новосадској „Застави". Но „Застава" се није ограничила само на саопштај тога прогласа, него је исти послала и оним особама, које нису биле претплатници „Заставини."

Од како су се породили немири у Босни и Херцеговини, имао је и Милетић знатна удела у њима. То сведоче писма, што су код Милетића уваћена; једно од тих писама (из Шамца од 23. марта 1876) садржи у себи ово место: „У исто време држао сам да ми ваља управити проглас и на оне особе, које су ми по твом предлогу обећале, да ће ми послати младих људи ради поткрепљења устаничких чета; разуме се по себи, да морам држати у тајности мој споразум с тобом, али сам просто само то рекао, да ћу чинити кораке за сакупљање мањих чета из Аустрије."

У истом писму, у коме се цртају преговори једног усташа са српском владом о унапређењу босанског устанка, вели се на другом месту: „После дужег саветовања закључено је оно у седници, и послали су ме одмах натраг, по што ми је дано 1000 фор. на разне издатке, на име онима који су имали трошкова око отправке пушака из Осека".

У последњим редовима тога писма спомиње се „да су изаслани политички агенти у Срем и Банат"; даље се ту још каже: „Зимус је била код вас (Милетића) конференција у погледу врбовања момака".

У другом писму (опет из Шамца од 26. јануара 1876) јавља се Милетићу ово: „Скулић се вратио са свога пута. Прошао је сва места и састао се са свима људима, које си му препоручио. Свуда је добро примљен, међу тим је нашао веома хладнокрвне....." Овде се спомињу две особе; па онда се наставља: „То вам јављам, да према тим особама знате како ће те се држати, јер баш у таким часовима обично се стављају на пробу они, који припадају народној странци. Могуће је, да су способни за мање агитације, али за сад нам је већ и сувише досадна њихова хладноћа". У томе писму извештава се Милетић: „дошло је 7000 остругуша, те тако би већ ваљало имати момака". Даље се наставља у писму: „Чим дођем, писаћу одмах у сва она места, где је учињен споразум у погледу врбовања својољаца".

Истражним списима придодане су и две медаље, које су се године 1870. распростирале међу српско становништво и које осим лика Милетићева у венцу носе имена ових земаља и области: „Црна Гора, Босна, Херцеговина, Србија, Хрватска, Славонија, Бачка". По истражним актима, те су медаље зготовљене и у обрт стављене. Светозар Милетић није само члан „омладине", него по изјави, учињеној пред Корнелом Јовановићем и Ђорђем Ранковићем, уједно и председник њезин. Није дакле могуће, да Милетић у таким околностима није знао, да су те медаље прављене и распростиране и да Милетић није познавао по државу непријатељску тенденцију, која је у тим медаљама изражена.

Распростирањем тих медаља, деланьем агената омладинских и пласирањем принудног зајма, као и агитацијама у погледу врбовања заједно са чланцима „Заставиним" радило се дугим низом година ка томе, да се раздражују Срби у Угарској, и побудило је у њима таке идеје и жеље, које су у дијаметралној опреци према унутарњем миру државе. То дејство показало се и у спољашњим знацима. За пример томе служи прелазак у српску војску силних особа, које су обвезане војничкој дужности, као што се истрагом доказало. То доказује и писмо финансијског прегледника *Бајића* (од 23. септембра 1875.), писано пријатељу његовом. У том писму каже се: „Код нас се прича, да ће Срби, кад освоје Босну и Херцеговину, упасти у Угарску, па ће кнез Милан постати краљем. Ах, кад би се то десило, живили бисмо красно!"

Све наведене околности и фактори, кад се појединце и у скупа сравне са исказом Ђорђа Ранковића, јасно показују, да је свака појединка тврдња Ранковићева чињеницама поткрепљена, што његовом исказу, у наточ свим другим негативним исказима, даје печат истинитог исказа. Поднесени податци доказују, да су у области Угарске међу српским становништвом годинама подржавана роварења, да су многи услед тих роварења директно позвани да прекрше законе, кад су заборављајући своју војничку дужност, пребегли у српску војску; да су се у народу породиле таке пожуде, по којима је народ држао да ће тежиште своје народности наћи у другој држави; да вештачки изазвано врбовање и распростирање српскога зајма стоји у противности са неутралношћу, коју Угарска према Турској држи, и да је најпосле незадовољницима раскомадање угарске државне области пред очима лебдило. Сви ти фактори задиру с једне стране у мир државни, а с друге стране директно сметају спољашњем миру због заплета, који би се могли изродити. А по што се др. Светозар Милетић има сматрати као такав, који је та кажњива дела изазвао и започео, пада му на терет злочин велеиздаје (felségsértés) на основу закон. чланка VII. од године 1715. Како у случајевима велеиздаје право оптужбе искључиво припада кр. врховном државном одветништву, морало се у погледу осталих особа, који су заједно са Милетићем били под истрагом, по што против њих није оптужба подигнута, у смислу предлога државног одветништва поступити. — У Будим-Пешти 24. октобра 1877.

ДОПИСИ.

—к— **Београд** 14. октобра. (*Положај Србије. Изглед за акцију. Месне новости.*) Што више има изгледа да ће турска војска скоро са свим подлећи руској војсци, то се све више интересују: шта мисли Србија. Свет нагађа, али мало погађа. По европским листовима Србија требала би да је одавна већ у рат загазила, што се ево до данас још није догодило. Ти листови, с опроштењем, слагали су.

Како с акцијом стоји? На ово питање тешко је прецизно одговорити. Ако хоћете да судите по спреми, оно морам признати, да се доста живо спрема, али не видим, да је рат близу и да се не може одгодити на дуже време.

Русија би хтела да ратује Србија, али званична Русија као да зебе од народног програма Бадава, у Горњем Студену још не знају шта хоће. **Званична Русија још се устеже, да оберучке прихвати славенски програм, и донде Србија не може ратовати.** Неће ваљда та неизвесност дуго трајати. Све стоји до Русије. Хоће ли Русија да ратује Србија, она ће пристати. Русија у том случају дужна је склопити савез са Србијом. Победа руска да буде и наша победа. **Србија мора бити на чисто у томе, што ће добити или бар да ће Русија уједињење и ослобођење српског народа прихватити као своју ствар.** На празно не може Србија срљати у рат, па како нешало. То може учинити чета устаника, али не влада, која је пред земљом и народом одговорна за своја дела. Нико од ње нека не тражи, да на своју савест натовари такав терет.

Ми смо за рат, али не за рат, који ће посрамати Србију. За другог нећемо да вадимо кестене. Од српских војника не може се тражити, да за Аустрију ослобађају Босну. У тесној свези с Русијом треба да ратујемо, иначе не.

То је основина нашег ратног расположења. *Ми хоћемо рат, јер Босна још није српска*; али званичну Русију треба задобити за наш програм. У томе лежи све — па и то: кад ћемо ратовати.

Држим, да ћете после овог доћи до закључка, како стоји код нас с ратним питањем. Уклонили се ова спорна тачка, рат је на прагу. По спреми не може се рачунати. Поред ове спреме може Србија дуго у миру живити.

Дакле од Русије зависи све. И мир и рат и време рата. Кад она позове нас као савезнике, ми ћемо следовати. Али ма како било, ми знамо, шта нам је Русија и не можемо то никад лако заборавити.

Овако је стање ствари овде. Мислим, да сам нацртао верно, премда „Пешт. Лојд" вара се, кад мисли, да полузваничним пером пишем.

Прелазим на месне новости.

У бечкој „Полит. Кореспонденцији" стоји, да је управитељ вароши *забранио* овдашњем грађанству у веће, кад је Муктар потучен, осветлити варош. Управитељ није забранио, него је *умолио* грађане, да одустану од те намере, што су грађани и урадили. Ми не појмимо шта је навело управитеља на тај са свим неуместан корак, али замерамо овдашњем дописнику, да је брже боље изнео на добош и оно, што није истина, јер г. управитељ није забранио.

Поговара се, да је овдашња полиција ухапсила неколико лица, јер су били аустријски шпијуни.

Овдашња цензура непропушта ништа у овдашњим листовима у Србији.

Из Босанске крајине 6. окт. 1877. (*Одговор „Обзорову" дописнику из Бањалуке у бр. 182. и 183. „Обзора"*). (Свршетак.) Ми тврдимо што дописник „Обзоров" вели, да су католички добровољци и по два и по три фатали и везане догонили пред мајор Иву, од којих је врло мало остало, који бијела дана гледају; али нијесу усташа ни једнога уфатили него све мирне православне сељаке.

Ја би радо запитао „Обзорова" дописника, нека именом покаже те усташе што их католички добровољци пофаташе. А лако им је било мирне без оружја сељаке фатати и сјећи. Истина је права да су усташи једнога католика, именом Мату Кнежевића, убили. Споменути Мато није био аустријски него турски поданик и радио је на Пиљани Узрок за што су га убили ово је: Кад се започела чета у Пограницама скупљати и о устанку преговоре водити, Мато Кнежевић опазио је то и кријући се измакао и у Козарац пошао да Турцима докаже. Тешцерић присјети се и побоја да их Мато не изда, па га стаде тражити и његову жену за њега питати. Жена његова није знала казати куд је Мато отишао, али за кратко вријеме уљегоше му у траг и дознаше да је преко Козаре отишао. На најбржу руку послаше двојицу да га стигну и поврате. На домак Козарца опазе га, но како га нијесу могли пристигнути, они опаде за њим из пушака и на мртво га обране. То издајство Мате Кнежевића проузроковало је да се устанак прије свога времена одпочо. Жену и дјецу убијенога Мате није истина да су мучили него је иста жена са дјецом отишла у Градишку.

Што дописник „Обзоров" вели да је аустријски поданик убијен, море бити да је намеран био приповједати о аустријском поданику Ивл Бакотићу, кога су Турци из Бањелуке у Градишко идући на путу убили и мртво тјело Бакотићево довучено је у Бањулуку. Фра Андрија забрањиво је тјело погинутога Бакотића у католичко гробље укопати и никакве црквене церемоније није допустио да се над тјелом покојнога Бакотића изврши, из узрока тога, што се Бакотић код њега није исповидио, кад је у Градишко пошо. Аустријски католици, који се у Бањојлуки налазе, за таку увреду и тиранију над мртвијем тјелом Бакотића начинише слику фра Андрије и споменуту слику покрај пута на вјешалима објесише. Турска полиција нађе на тавјешала сниме слику фра Андрије с вјешала и однесе у турски конак. Мутесариф Бањалучки пошаље слику фра Андрије у Сарајево Вали-паши и о томе га обзнани.

С каквијем фанатизмом убија се морал католичкога народа у Босни нека „Обзору" овај случај за огледало служи. Моја није намјера да на виђело износим недјела и изгреде, што католичка наша браћа над нашијем православнијем народом починише, који су противу нас и оружје прифатили. Све изгреде и нечовечна поступања наше браће католика, ако би доста нечовечни ствари набројити могли, све ћемо за данас прешућети и ако могуће буде заборавности предати. Ми нашој браћи католицима ни мало незамјерамо, и ако у Босни врло мали број католика станује, ипак та мала маса католичкога народа у Босни сва је проста фанатизмом у главу убјена и од њиховије свјештеника противу наше православне вјере највишом мржњом надахнута. Кад културу и просвјету ш рећи даст „Обзор" и научени фратори највишим непријатељством дишу противу нашег православног народа, а ко онда може замјерити простоме и у фанатизму огрезломе католичкоме народу у Босни.

Ако би се још итко нашао да посумња, да ништа истине имаде, што је „Обзоров" дописник рекао, то нека се пропита: за што Турци по другим мјестима у Босни нијесу силом гонили католички народ да против српског устанка војује и за што фра Андрија, Иво Мартиновић и Нико Жуљевић недобише прије ордене медаље? А ми питамо „Обзорова" дописника: која су то пет православније села, што су се са Ивом Мартиновићем

нет овамо вратити с образом. Твоје пребивање овде задавало би јада девојци . . Кад и кад потражићу те у Паризу.

— Захваљујем вам, драги оче!

Међу тим се мало по мало спустила ноћ, а у врту је настао сумрак. Месец је овде онде провиривао кроз густе грање кестепика и бледим светилом својим посребио је мирну површину старога језера.

То беше права слика мира и суморне сете.

— Филипе, — прекиде тишину Боавиље, — ударио си на матер твоју . . . Тако је, твоја је мати била нешто романтична душа, али уједно и светица; немој да заборавиш на то!

— Не ћу, оче!

Прошао је читав четврт сахата, а песу изустили ни једне једине речи, само што је бахат њихов прекидао ноћну тишину.

На једанпут застаде Боавиље.

— А сада, сине, — рече, пружајући му руку, — ваља ми се одморити. Ја одлазим у своју одају . . . С богом!

— Драги оче, — рече Филип од узбуђења загушљивим гласом, — оче, да л' ми можеш опростити? . .

Стари Боавиље загрлио је свога сина ватрено.

— Пољуби ме! — рече и грчевито стиште на своје груди Филипа, који је јецао.

Други дан, тек што је засвитила зора, Филип је оставио очинске дворе. Два чила коња одвезла су га за двадесет тренутака до прве жељезничке станице. За собом је оставио, — да сретне младости! — бригу, тугу, јад и чемер, па је зором раном по росној шуми хитао у сусрет будућности својој.

На неколико сахата после одласка његовог упутио му се отац тихим кораком у ла-рошермелски дворац. Лице му је било бледо, блеђано, а по упалим очима видео си, да је целу драгу ноћ провео у неспавању.

На полак пута сусрете се са грофом Лавославом.

— По, а где нам је млади паризлија? — рече гроф Лавослав весело већ из далека. А да како не спава и сад још?

Боавиље је ћутао, док неје дошао до грофа Лавослава. Онда рече тужним, озбиљним гласом:

— Брате, Филип се вратио у Париз!

— Како? У Париз! — рече гроф збуњен. Шта се то десило? Мора да се догодила каква несрећа.

— Веома. веома велика несрећа, — одговори Боавиље, наглашујући своје речи и ухвати грофа за руку.

— Брате, — рече, — јако ћу те растужити: најлепши сан нашег целог живота растопио се као пролетњи снег. Мој син . . . мој син неје заслужио да ти буде зет!

Гроф Лавослав погледао је Боавиљера као човек, који не верује оно, што чује.

— Одбија јој руку? — запита, а кад неје добио одговора, уздахне дубоко. руке му клону, дуго је непомично стајао гледећи очима у даљину, па онда рече мирно:

— То ће Јованци доћи главе!

(Наставиће се.)

Бошњаци!

Вама ће већ познато бити, да је босанска народна скупштина на Михољ-дан 29 сеп. у Тишковцу у босанском логору прогласила и поставила босанску народну привремену владу, — и ја сам био изабран за председника.

Сваки од вас, који је био на скупштини у Тишковцу, признати и потврдити мора, да сам ја само предлагао да се народна привремена влада успостави, а да нисам ни најмање тражио да се ставим на чело народног представништва; почем је народна скупштина навалила да ја будем председником поменуте владе, то сам и пристао, зато што сам морао повустити жељи народној. Али послье 4 дана мога председништва, ја сам морао се на том званију зафалити и умолити привремену народну владу, да кога другога на моје мјесто изабере и постави. —

Узрок је тај навео мене да се тако брзо одречем председништва народне владе, што је неки Јово Скобла јавно пред више лица казао, да ако се ја неодречем тога звања, и ако њега (Скоблу) непоставе председником поменуте владе, да ће он јавно и тајно рити све дотле, док сву ствар не упропасти и устанак не угуши.

Ја не желећи бити узроком раздору и неслоги код народне ствари, и одклонити несрећу од народа, која му од поменутог Скобле прети, — ја сам се на 3. о. м. народној влади зафалијо и оставку дао.

Да се избегне свако неспоразумљење нашег рада на скупштини, за свету дужност јавити ми је како је босанска народна скупштина на 29. септембра у Тишковцу мој предлог и изјаву привремене владе одобрила и подписала, која између осталога гласи и ово:

„Босанска привремена влада изјављује са овим цјелом свијету, да народ босански нити је кад желијо, нити пак жели, да постане саставни део ма које европске државе, — по томе дакле све до сад лажне гласове, који су се у разним новинама појавили били, проглашавамо за измишљене и неистините.

Народ босански прољева своју крв за ослобођење своје од турског робства и жели да се уједини са осталим српским земљама. Ако ли пак то уједињење данашње политичне околности Европе по нашој жељи допустиле неби, онда народ босански жели имати своју подпуну слободу и самоуправу а без да се одрекне за убудуће својих тежња и свога историчног и народног права за уједињење своје са осталим српским земљама у једну државу, која би могла временом бити од велике користи за опште славјанско питање.“

Овај извод изјаве наводим зато, да неби могли народни непријатељи штогод другога умјесто поменутог написати и подметнути. Узроке мога удаљења изјављујући, ја се сада опраштам са вами и умољавам вас браћо, да међусобни раздор прекинете, и да заједнички сложно продужавате свету борбу за ослобођење ваше домовине Босне. Бог да вам буде у помоћи!

На путу 17. октобра 1877.

Владимир Јонин
бивши председник привремене владе.

Книн 26. октобра. Најважније што вам могу јавити с овога краја о босанском устанку, то је михољска народна скупштина, држана у Тишковцу. Проглас, изјаву као и протокол скупштински, ни сам хтео вам одма доставити из простог узрока, што је било рјешено за неко време оставити у тајни и то због важних узрока, али нетом је све троје већ печатано у задарском „Народном Листу“, то можете се истима послужити. „Народни Лист“ у Задру објелоданивши документе михољске скупштине, или је био хрђаво извештен својим дописником или је пак сам дописник злонамерно упао у погрешност. Прѐ свега у прогласу привремене босанске народне владе, где се говори о сједињењу Босне са осталим српским земљама, тамо стоји „са осталим сродним земљама“, значи захтело се утајити праве и изричне жеље босанског народа, који отворено вели Српство, а сродство је ширег и тајанственог значаја. Друго, није истина да је В. Јонин председник привремене владе. Јонин је заиста био изабран, али осврћући се на своје слабо здравље и друге околности, одрекао се председништва и другог саучешћа, те је одпутовао у Швајцарску да поправи своје изнурено здравље, а председником именован је други.

Односно чета, оне су растурене којегде од Ливна па до Вакупа, исте очекују згоду па да одпочну рад. Али има људи у Книну, који својевољно поставши дописницима сваковрсних новина, трубе по свјету, да је све у Босни пропало, да четника ни једног више нема, или још горе, као дописник „Тагблата“, који му брзојавља, да је неслога међу четовођама. То су све најмјерне измишљотине и вриједиће све дотле, док фактима усташи неопровргну свечане лажи туркофила и славенских егоиста, а то нећемо дуго чекати. Положај устанка у Босни, истина бог, није као што је био више пута до и за време Андрашијеви реформа и берлинског меморандума. Како је ко мислио и разлагао по себи, без осврта на данашњи положај, кад усташког елемента има свуд и кад је самом тешкоћом положаја, присиљен мицати се и животарити — вара се одричући свако могућство успостављања устанка. Борба је истина трострука, јер се бори против тријух и више елемената врло јаких, али онај који је већ огрезао у борби, који је себи приписао девизу: „умријети или ослободити се“, тога, вељу, не страши и не уништава ма буд каква препона која се појављује.

Строгост и гоненье на граници, оскудица у средствима и Турчин, нису појаве нове за босанског усташа, оне су се врзле од самог почетка над његовом главом, оне су, мал да не вазда, у вишем или мањем размеру биле му сапутнице у његовој борби, и он их је вазда сносио и преко главе прелазиво, а знаће и сад храбро их сносити. — Дакле и ако је очајно положење, није још смртно а и неће бит. —

Сад да пређем на болницу босанску у Книну.

Босанска болница у Книну постоји од 2-ог августа прошле године, после битке на Грахову. До тога времена рањеници су се слали у једну болницу, на Бојадницама близу Срба. Босанска болница у Книну све до Црно-Поточке катастрофе сушчествовала је на трошковима одбора и договора са Деспотовићем, и нико није дирао у право њене битности. Али нетом се катастрофа у Црном-Потоку онако издајнички изведе, извела су се и гоненья против саме болнице. Фамозни Вучковић и ту је забо свој нос, те стао оспоривати право болнице, те ћерао све дотле, док је незатворише, немилице прогонећ рањенике на ужасној непогоди. — Овдашњи одбор незнајући шта да ради против те нечовјечне одлуке, (која незнам како се слаже са Женевским међународним конгресом) обрати се на окружно началство молбом, да у мјесто болнице, дозволе им држати једну кућу као склониште оних несретних Бошњака, који би забољели.

Окружно началство ово шта је одговорило на молбу: Бр. 228. — Услед високе намјесничке наредбе од 17. тек. Бр. 2245 повраћам господину Александру Катићу у Книн са изјавом да се, у смислу високог разписа од 9. рујна под бр. 3161 високог ц. к. министарства извањских посала неможе услишати унутри садржано питање.

Книн 22. листопада 1877.

ц. к. котарски поглавар
Авошканиц.

Значи по овој министарској одлуци, није могуће бједне босанске бјегунце у случају болести склонити под кров и лјечити. — Ово је славни барометар цивилизације и уманитета ове државе, којег оснива вазда на питању строге неутралности; бах!!!?

Што се тиче разних иступа на далматинско земљиште са стране Турака, ево има неколико дана да је комисија почела извиђати. У комисији се находе Костан-паша са још два и 700 редифе, а са стране аустријске окружни начелници у својим окрузима, једна компанија солдата и жандара. Сад су око Сања, а до који дан ево их и овамо да констатују повреду територије при нападају на Црни Поток. Резултат њиховог рада јавићу вам у своје вријеме, ако ми, као што се надам, буде могуће дознати подробно.

Сад свршавам са неколико ријечи грдним злочинцима против босанских бјегунаца у овом врају.

Од неког времена, као што реко и у почетку овог писма, појављују се неки људи који својевољно, али злонамјерно почели су трубити по новинама и приватно разне измишљотине о свему што се тиче Босне и њеног устанка. Неки пак анонимно ударају на несушчествовање одбора за бегунце. Тако је један из сличних екземплара потрудио се писати у Петроград мадам Грави, председници „Дамског Кружка,“ објављивајући јој, да у Книну нема више одбора. Мадам Олга Граве највише је и у више прилика слала помоћ, на овај одбор, бегунцима; а неки дан послала је 6954. ф. Новци су дошли и опредељени да се купе кукурузи, како би их раздавали при наступајућој зими, док одма иза тога стиже брзојав од исте високе госпође, која пита: шта се с новцем урадило, кад не постоји више одбор? — Ти зли вестници из личних мржња пишући против чланова одбора нек се сете, да њима никаква зла немогу нанијети, него грдну штету и јад наносе босанском народу, умирућем од глади и сваке нужде. Било би већ вријеме камити се зла падајућег на главу и тако већ до конца догнатом босанском људству, а то понајвише из личних заћевица.

ОПТУЖБЕНА ОДЛУКА ПРОТИВ Д-РА СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА,

која је оптуженоме достављена, гласи по „П. Л.“ овако:

У име Њ. Величанства краља!

Казнени одсек будим-пештанског кр. судбеног стола донео је у казненој ствари дра Светозара Милетића, који је оптужен због злочина велеиздаје према предлогу будим-пештанског кр. државног одветништва од 30. септембра о. г., ову одлуку:

Др. Светозар *Милетић* ставља се на основу зак. чл. VII. од године 1715 због злочина велеиздаје (felségsértés) под оптужбу и уједно се наређује да и даље остане у истражном затвору. Ради расправе тога казненог предмета одредиће се рок, чим ова одлука постане правомоћном. Против дра Светислава *Касапиновића* обуставља се даљи казнени поступак и исти се дефинитивно пушта на слободу. Казнени списи оптуженика Корнела *Јовановића*, Стевана *Јаниковића* и Василија *Рајковића* упућују се на надлежну пресуду велико-бечкеречком, односно велико-кикиндском кр. судбеном столу, али тако, да се у погледу прве двојице оптуженика истражни списи доставе надлежном суду после дефинитивног окончања казненог предмета против дра Милетића, а списи што се односе на Василија Рајковића да се пошљу одма велико-бечкеречком судбеном столу.

Разлози:

Казнена истрага поведена је против дра Св. Милетића на основу исказа Ђорђа *Ранковића*, 25. и 30. јула 1876 изјавио је Ранковић својевољно пред вел. бечкеречким судбеним столом, да је др. Светозар Милетић почетком јуна 1876 у Београду у соби бр. 9 у хотелу „код српског краља“ у присуству Светислава Касапиновића, Вранješевића, Стеве Поповића, Аксентијевића и Лаве Костића држао говор, кога су ови стојећки саслушали. У том говору рекао је Милетић, да у Банату, Бачкој и српској војној Крајини има спремних 20 до 30.000 својевољаца, који ће помоћи Србији у рату против Турске, и да се на ту цељ, да би ти својевољци могли без препреке прећи у Србију, мора у Угарској изазвати устанак, чим први топ пукне; новаца и оружја даће Србија; а у случају нужде има и у земљи доста оружја. Уједно је Милетић присутнима ставио на срце, да раде у том правцу преко својих агената, јер ако Србија победи, помоћиће она да се такођер и Срби, што живе у угарској држави, ослободе од „Монгола и Србождера.“ Тако ће се моћи Банат, Бачка и Срем сјединити са Србијом под кнезом Миланом, те би постала српска краљевина. Милетић је даље споменуо, да се млади свештеници, учитељи, бележници и сва омладина, што у реченим пределима Угарске живи, заузме, да народ раздражи на побуну и да га ослободи од његових највећих непријатеља, Мађара. Ранковић спомиње у своме исказу, да је у Србији на све стране била распрострта вест, да ће у области Угарске међу Србима букнути устанак и да ће исти за који час планути, као и да ће се и Банат и Бачка сјединити са Србијом и под Миланом постати краљевина. У говору су споменута и места, у којима ће устанак прво букнути, и то: Митровица, Рума, Нови Сад, Вуковар, Осек, В. Кикинда, В. Бечкерек, Вршац, Панчево и Бела Црква. Најпосле наводи Ранковић и то, да „омладина“ има у свима варошима и селима агенте, који раде на томе, да се народ приволи омладинским тежњама и да се одушеви за устанак.

Др. Светозар *Милетић* признаје, да се, и ако не почетком јуна, али ипак последње недеље месеца маја бавио неколико дана у Београду и да је тада био и на аудијенцији код кнеза; али пориче, да је онда држана каква скупштина и да је он на њој говорио. Исто тако поричу и сви остали, што их Ранковић као присутне спомиње, да је било скупштине и говора. Сведоци, што су у току истраге саслушани, не потврђују исказ Ђорђа Ранковића, него га шта више спољашње и побијају. Али ти сведоци крећу се у погледу горњих околности с једне стране на земљишту незнања, а исказ тих сведока не садрже никаквих необориво-позитивних чинова, с друге пак стране противуречи исти себи у погледу битних фактора тако, да не могу потпуно да побију исказ Ранковићев и да га представе неистинитим. Тако противуречe особито искази сведока витеза Тодора *Стефановића*, Ђорђа *Влајковића*, госпође *Влајковићке*, госпођице Милице *Милетићеве*, Љубице *Клајићеве* и Јоце *Бошковића*, не само у погледу времена, кад се Милетић задржавао у Београду и кад се вратио оданде, него и у погледу његовог тамошњег бављења и делања.

Саслушан је и *Кишчански* гостионичар „код српског краља.“ Овај пориче, да је код њега држана скупштина, коју Ђорђе Ранковић наводи; али његов исказ у том погледу нису могли потврдити његови послужитељи, јер их је све отпустио, односно изменио. И Светозар Милетић противуречи у свом исказу исказима готово свих сведока и у нај-

---

ЛИСТАК.

ФИЛИПОВА ЉУБАВ.

Написао Октав Феље.

Први део.

I.

(Наставак 2.)

— По ономе, што си ми казао, — рече гласом оштрим и реским, — увидићеш и сам, да се одавде мораш уклонити бар на неко време.

— Учинићу све онако као што наредите.

— Разумем — читам ти у души! Париз ти је завртео мозак. Тамо хоћеш да проведеш младост своју, цео живот свој, не радећи ништа.

— Не у љењости, оче! Да ли допуштате, да се разговарам с вама са свим искрено?

— Ја те молим за то!

— Добро дакле! Ја ћу ево да вам кажем, да бих тек овде, на селу, постао љењивац. Опростите ми што говорим тако! Ја видим, да и ви и мој стриц проводите овде своје дане у корисном раду, али ја нити имам вашег укуса, нити ваше врсноће. Споменули сте, да волим Париз, — то је истина. Волим забаву, уживање, та млад сам; али волим уједно, о томе можете бити уверени, и племенито занимање, на које нас тамо приморава већ сам зрак, дичне жеље за чашћу, које нам Париз буди у срцу, тежњу за славом, која нам заузима памет; волим снажно развијен живот духовни, у ком се душа човечија шири и добија чисто крила. Овде не бих се могао користити умом својим; морао бих оставити закупницима све за мене незнатне бриге о газдовању; било би ми дуго време, па не бих знао шта да почнем; а како немам врлина, које красе сеоско племство, то би ми живот постао несносан, па бих се лако могао огрешити и о законе божије и људске. Чинио бих то исто што и други: водио бих у шетњу псе своје, прегледао бих барометар, гледао бих на ветрници од куда дува ветар, точио бих вино из бурета у боце, а можо бити, да бих га и попио . . . Признајем, да ми овакав живот, без части за мене, а без користи за другога, улева ужас и да је учинио, те сам омрзао на своју јадну братичину, која ми се показивала као символ оваке будућности. Она је била, која ми је већ у колевци својој као усуд досудила овај удес; она је то, која ми и сад вели: Ту ћеш живети, а не на другом месту! . . Ту ћеш се кретати, у овом кобном кругу, целог твог живота, и то са мном; ти не ћеш знати за другу љубав, осим за моју, не ћеш имати друге жене, осим мене, твој ће живот бити и мој живот, твоја ће соба бити и моја соба, твој гроб, мој гроб! Ох, драги оче, може бити, да бих је заволео, да ми је дозвољено било слободно бирати, може бити, да би ми се допао и сеоски живот, да несу наваљивали на мене све једнако, да ми се мора допасти . . . Опростите ми, драги оче, ако вас вређам, али морао сам изрећи што мислим, морао сам вам отворити срце своје, да видите што осећам!

— Имаш право! — рече Боавиље.

Груди му се заталасаше, за тим се прибере и настави благим, тамним гласом:

— И ја ти морам рећи, сине: Опрости ми!

— Драги оче!

— Тако је, јер си помислио, да сам узео старати се о твојој будућности тек онако олако, као да се само мене тицала. Мислио си, а и сада мислиш по свој прилици, да сам ја из неке саможивости хтео да те привежем за себе. Не тајим . . . питала ме је нада, да ће, после многог самовања, синути сунце и пред мојим вратима, да ће и моја стара кућа проживети новим животом. Тако је, надао сам се, да не ћу бити сам у својим старим данима. Па онда треба и то да знаш, да ја волим то дете, ту Јованку, као да ми је рођена ћерка . . .

— Драги оче! — понови Филип, а у очима му затрепташе сузе.

— Опрости, погрешио сам, — настави стари Боавиље свој говор снажно наглашујући речи — хтео сам ти само то рећи, да ја несам ли па мене помишљао и само на срећу своју, кад сам ти изабрао ону путању, којом ти, ето, не ћеш да гредеш. Ја сам мислио, да ти справљам сретан, користан и поштен живот. Из твојих учтивих речи, којима си ти смисао вешто завио, видим, млади човече, да ти нас, грофа Ла Рош-Ермелског и мене, држиш за створове, који не могу бити ни од какве користи овоме свету . . . Допусти ми, да наставим. . . Несам твога мишљења. Ми смо, истина, сеоски племићи, као што ти рече, али за то живимо поштено, ако и не славно. Ми се мучимо, да набавимо што више хлеба и меса за народ, а за војску што више добрих коња . . То је већ нешто. Али то неје све, сине! Добро је у данашњем времему, и то више него икада, да људи нашег соја и кроја живе у свом завичају, у ком су се родили, и да прибаве себи поштовања у људи. Да и не гледамо услуге, које могу да почине, већ само у томе, што ту седе, што умом надкриљују многе, што живот свој проводе дично, што им име буди лепе успомене, већ у томе, као што рекох, има поуке, примера и слике за углед. Да, стари племићи су као старе куле, које се овде онде виде по пољима, које приморавају путнике и тежаке код плуга да сањају старе снове о некадашњој величини и слави и које буде у светини племенитије осећаје, узвишеније мисли. Не, синко, ми смо од користи друштву! . . . Немој, Филипе, трошити ни једне једине речи. Ја те разумем, али не ћу да изнудим од твог раздраганог срца жртву, коју ћеш сутра да окајеш. Иди путем, којим си пошао, као поштен човек, а ја ћу се већ утешити. — Да чујем, што си наумио?

— Ако допустите, ја ћу наставити правне науке, положићу испит докторски и гледаћу да добијем места у државном већу.

— Нека буде! А сада, Филипе, морамо се дотаћи и немиле ствари. Кад већ не можеш остати овде, то је прека потреба, да отпутујеш што пре. Отпутоваћеш дакле сутра у јутру, а да не градимо себи нових јада при растанку, желим, да те не видим при поласку.

Боавиље устаде брзо; исправи своје снажно тело, настави своју шетњу чврстим кораком, а сину своме даде знак да пође с њиме.

После дугог ћутања заусти:

— Проћи ће више година, док се узмог-

здружили и оружје од турске владе примили? Ми такије ни пет православније особа, а камо ли пет села непознајемо, нити је истина ни за и једну особу. Кад би дописник „Обзоров“ и мало чувства човечанског имао, сам би се свога дописа стидио. Још ћу нешто да рекнем, а то је, што сам дописник „Обзоров“ вели и признаје, да су (а то је неколицина фратора у Босни, „Обзор“ и његова пропаганда) нама у овој нашој великој ствари камен спотицанија. То ми на жалост врло добро знадемо, то и јест оно што ми највише жалимо; јер неколицина фратора у Босни, „Обзор“ и његова пропаганда и хрватска младеж, у мјесто да нас са братским симпатијама прате, да нас у великој нашој ствари помажу и добро нам желе, показаше нам се камен спотицања, стајући на пут нашем ослобођењу. Кад год се и најмања повољна прилика за наше ослобођење показала, та раса наше браће подизаше уку и буку да нас из ропства у друго ропство подјарме. По њиову фанатизмом надахнутоме непријатељству против наше српске народности они мисле и желе да ми за увијек, ма чији били, робови останемо. Које слушо фраторске предике по Босни, тај о свему томе врло лако појма имати може.

Дописник „Обзора“ у своме допису назива Босну турско-хорватском. Да чудне уображености! Напео се „Обзор“, неколико фратора и хрватска младеж да Босну похрвате. Чудна сањарија и лудорија! Мило ми је, што сам не давно имо прилику у хрватској престолници, Загребу, видјети. Један мухамеданац из Босне, местом из Новога именом Велагић, дошо је у Загреб да прими крћанску вјеру. Њега су одвели и преставили загребачком бискупу. Велагић запита бискупа за српскога попа. Бискуп одговори Велагићу: а зар ћеш се повлашити? Турчин на то дивно одговори, да је он српске народности и да оће православну вјеру да прими. То је било пред очима „Обзоровијем“, па и опета „Обзор“, његова пропаганда и хорватска младеж упињу се да докажу, да би Турци у Босни из мржње противу српске народности и православне вјере радо примили хорватску народност и католицизам. Его огледала „Обзору“, да се он и његова пропаганда увјери, да смо ми и Турци у Босни једне народности. Турци у Босни врло добро знаду да су српске народности и да су из православне вјере у мухамедову вјеру прешли. Ми се уздамо у бога, да ће се врло брзо наша браћа мухамеданци сложити и у политичном смислу с нама сјединити, о чему ће се на скоро „Обзор“ и његове присталице освједочити моћи.

Још да речем неколико ријечи на допис из Бањалуке у „Обзору“ број 230, у коме дописник из мржње на прама православним и на прама нашем српскоме устанку, напада подло на усташе износећи на њих, да су они опљачкали и убили Мијата Мартиновића. И ту се дописник затрко; ваљда је хтео со тијем да покаже „Обзору“ и осталој својој дружини, да вјерно врши свој задатак: православне нападати и све што је српско грдити са најгорим клеветама; јер није истина да су усташи те изгреде починили, јер после се дознаде да су католици убили и опљачкали Мијата Мартиновића, и то они католици, који с почетка устанка идоше у католичкој чети прот усташа, јер се усташи још никад неприкучише у толику близину Бањелуке, па не може бити ни истина да су усташи Мијата Мартиновића убили, као што то и Бањалучки суд у истраги дознаде и кривце толике позатвара. Ову истину нико оборити неможе; а дописник „Обзоров“, ако има и мало поштења, нек се стиди своје лажи и нек се у будуће окане подметања и лажи на православне.

Завршујући овај мој допис, дајем на знање „Обзорову“ дописнику из Бањалуке, да се у даљу полемику шњиме упуштати нећу, јер ми се не пристоји противу његовије измишљотина труд полагати.

НОВИ САД 22. октоб, — У последњем броју изостало је случајно, да је чланак г. *Николе С. Јовановића* под насловом: *„Срби као војници и политичари“* прештампан из листа *„Нова Србија“*, што се овим исправља.

НОВИЈЕ.

Из *Београда* јављају, да су све бригаде одмарширале на границу.

Из *Лондона* јављају, да су тамо дознали за неку турску ноту, управљену на Деказа, министра француских спољних послова, у којој се француској влади на срце меће судбина Турске и унапред изриче нада, да ће Француска војна бити, да допринесе очувању турских интереса.

Петроград 1. нов. (Званично из Богота од 30. окт.) У бојеви код Горњег Дубника и Телиша од 24. до 28. окт. свега је 7000 Турка заробљено, међу којима 2 паше, 200 официра, три Енглеза и један Француз као добровољци. Услед тих пораза побегао је Шефкет са својим таборима из Радомираца; мост од Радомираца остао је неповређен у руским рукама.

Петроград 1. новем. Хајман јавља, да се његова коњица још 28 окт. спојила са Тергукасовом, којег пешадија напредује, да се с Хајмановом колоном здружи.

УКУПАН ИЗВЕШТАЈ

о добровољним прилозима на херцеговачко-босанску сиротињу и нејач за време од 1. новембра 1875. до дана затвора мога т. ј. до 12. јуна 1875.

Примање.

Шид 71 ф. 30 н. 61 ф, 80 н. 95 ф. 88 н. 15 ф. — — —	243 98
Винковци 30 ф. 4 ф.	34 —
Вршац 182 ф. 50 н. 200 ф. 15 ф. 2 фор.	399 50
Дивош 100 ф. 42 ф. 60 н. 10 ф. — —	152 60
Карловац — —	11 50
Сомбор 39 ф. 298 ф. 116 ф. 32 ф. 10 ф. 50 ф. 168 ф. 5 ф. 9 ф. 50 н. 46 ф. 50 н. 120 ф. 35 н. 101 ф. 627 ф. 25 н. — —	1622 60
Сентомаш 288 ф. 70 н. 29 ф. 50 н. 74 ф. 7 ф. 141 ф. 74 н. 3 ф 60 н. 4 ф. 836 ф. 50 н. 16 ф. 2 ф. —	1402 84
Паланка 30 ф. 20 ф. 24 ф. 60 н. 35 ф. 50 н. 22 ф. 23 ф. 20 н. 11 ф. 50 н. 15 ф. 39 ф. 64 н. 47 ф. 10 ф. 32 ф. 32 н. 6 ф. 65 н. 2 ф. 4 н. — —	329 45
Меленци 34 ф. 5 ф. 62 н. 31 ф. 25 ф.	95 62
Лапац — — —	24 30
Рума 14 ф 22 ф. 15 ф. 39 ф. 1 ф. 8 ф. 135 ф.	234 —
Кикинда 131 ф. 36 ф. 150 ф. 33 ф. 8 ф. 37 ф. 50 н. 44 ф. 20 ф. 23 ф. 5 ф. 40 ф. —	527 50
Тител 60 ф. 5 ф. 10 н.	65 10
Визић — — —	40 —
Врањево 74 ф. 184 ф. 26 н. 6 ф 80 н. —	265 6
Еђед — — —	5 —
Кечкемет 5 ф. 6 ф. 50 н — — —	11 50
Кисач 1 ф. 13 ф. 11 ф. 70 н. 4 ф. —	29 70
Бечкерек — —	10 —
Крчедин — — —	2 —
Фердин — — —	10 —
Вутог 10 ф. 80 ф	90 —
Чаова — — —	10 —
Суботица 1 ф. 229 ф. 50 н. 116 ф. 9 ф	355 50
Моле 8 ф. 27 ф. 70 н. 25 ф. 10 н. 19 ф.	79 80
Ада 50 ф. 68 ф. 20 н. 8 ф. 42 ф. 43 н. —	168 63
Сента 88 ф. 3 н. 20 ф. 11 ф. 20 н. 7 ф. 90 н. 7 ф. — —	134 41
Српска Неувина —	15 50
Тиса Ијош — —	81 —
Темишвар 1 ф. 324 ф. 20 н. 27 ф. 20 н. 5 ф. 20 н. — —	357 60
Српски Сентпетер	100 —
Петрово село 30 ф. 21 ф. 63 н. 5 ф. 82 н. 10 ф. 80 н. —	68 25
Сланкамен 89 ф. 70 н. 57 ф. 70 н. 6 ф. 50 н. — — —	153 90
Манастир Златица	20 —
Сириг 26 ф. 50 н. 55 ф 58 ф. 24 н. 16 ф. 85 н. 6 ф. 30 н.	162 89
Кулпин 5 ф. 12 ф. 34 н. 8 ф. — —	25 34
Пустара Ландуре —	50 —
Ст. Канижа 14 ф. 15 н. 54 ф. 51 н. 14 ф. 50 н. — —	83 15
Буђановци — —	35 —
Бездра 13 ф 5 ф. —	18 —
Вел. Радинци 21 ф. 26 ф. — — —	47 —
Лошонц — — —	10 —
Товаришево 4 ф. 70 н. 30 ф. 60 н. —	35 30
Павлиш — — —	3 40
Турија 47 ф. 30 н. 15 ф. 20 н. 1 ф —	63 50
Сремски манастири 103 ф. 112 ф. 50 н.	215 50
Бездин — — —	10 —
Пирош 5 ф. 1 ф. —	6 —
Итебеј 9 ф. 77 н. 60 ф. 35 н. 12 ф. 38 н. 5 ф. 30 н. — —	87 80
Нови Бечеј 7 ф. 25 н. 19 ф. 20 ф. 40 н. 1 ф. — — —	47 65
Стапар — — —	8 —
Вуковар 36 ф. 23 ф. 20 н. 7 ф. 20 н. 29 ф. 7 н. — — —	95 47
Дупа Сечуј — —	10 32
Вел Гај — —	12 —
Нарац — —	17 —
Кнез 33 ф. 50 н. 5 ф. 5 ф — — —	43 50
Х. Селеш 5 ф. 40 н. 21 ф. 25 н. — —	26 65
Острово Чепељ —	5 30
Вогањ — — —	7 20
Јамина 30 ф. 60 н. 13 ф. 10 н. — —	43 70
Жабаљ 5 ф. 10 ф.	15 —
Мокрин 50 ф. 103 ф. 50 н. 4 ф. 20 н. 34 ф 4 н. — — —	191 74
Тараш — — —	30 —
Лалић — — —	40 50
Шурјан — — —	5 —
Митровица 6 ф. 60 н. 100 ф. — —	106 60
Чока — — —	7 —
Баја — — —	123 —
Лиса — — —	70 —
Ст. Шове — —	32 60
Кетфел — — —	17 —
Мехала — — —	21 —
Варјаш 15 ф. 45 ф. 4 н. — — —	60 4
Вашархид — —	31 50
Башахид — —	12 —
Чуруг 11 ф. 41 н 6 ф. 70 н. 10 ф. 20 н.	31 31
Вега Сент Ђурђ —	11 —
Јазак 10 ф. 170 ф. 40 н. 21 ф. 60 н. —	202 —
Ђала 7 ф. 27 ф. 60 н. 10 ф. 40 н. 20 ф.	55 —
Госпођинце 25 ф. 50 н. 1 ф. — — —	26 50
Сивац — — —	30 50
Вилово — — —	16 —
Ман. Шишатовац	4 —
Лединце — —	8 50
Н. Ст. Иван 22 ф. 58 н. 10 ф. 55 н.	33 13
Чалма 167 ф. 70 н. 3 ф. 10 н. 5 ф. 22 ф 10 н. — — —	197 90
Липотвар — —	[illegible]
Павловци — —	33 7
Дабар — — —	21 —
Парта — — —	41 10
Падаљ 4 ф. 4 ф. 30 н.	8 30
Врбас — — —	18 10
Ст. Бечеј — —	6 —
Карловци 15 ф. 44 н. 1 ф. 27 н. 52 ф. 50 н.	69 21
Качфал — — —	31 —
Каменица 26 ф. 18 ф. 40 ф. 4 ф. —	88 —
Бања — — —	19 —
Кленак 10 ф. 50 н. 14 ф. 60 н. — —	25 10
Маиша — — —	13 —
Мохач — — —	50 —
Деспот Сентиван —	23 71
Вилово — — —	2 10
Силбаш 37 ф, 10 н. 3 ф. 10 н. — —	40 20
Сентандрија — —	118 60
Беч 10 ф. 10 ф. —	20 —
Долово — — —	8 —
Краљевци — —	12 60
Цренаја — — —	15 —
Фарказдин — —	52 63
Опатовци — —	38 70
Ст Кер — — —	35 —
Пивнице — —	28 81
Пакрац — — —	51 —
Фелдвар 23 ф. 90 н. 60 н. 10 ф. 70 н.	35 20
Балтимора (Америка)	5 30
Пешта 20 ф. 5 ф.	25 —
Елемир — — —	41 20
Буковац 1 ф. 27 ф. 95 н. 5 ф. 50 н. —	34 5
Кула — — —	25 35
Приг 6 ф. 60 н. 52 ф.	58 60
Кишфалуб — —	15 60
Оршава — — —	32 40
Мали Лепавина —	5 —
Осек 5 ф. 30 н. 32 ф.	37 50
Нештин — — —	30 37
Бешка — — —	15 40
Н М. Вашархељ —	5 20
Бингула — —	20 95
Камарилиа Шенђурђ	15 3
Какова — — —	15 —
Арад 53 ф. 327 ф.	380 —
Падеј — — —	26 50
Перлез — — —	16 —
Манастир Ходош —	10 —
Чагљић — — —	45 —
Дивосело (Лика) —	14 —
Брдник — — —	21 10
Јарковац — —	49 —
Калва — — —	65 —
Брестовац — —	31 50
Т. Сент. Миклош	2 —
Стејановци — —	28 —
Дероње — — —	36 33
Нерадин — —	77 90
Карсон Сити Невада (Америка) — —	238 80
Крушедол — —	39 40
Беочин — — —	11 20
Брђани — — —	20 25
Мали Грачац —	5 —
Пшемисел — —	5 —
Модош — — —	16 80
Мезехђеш — —	6 —
Нови Сад — —	2251 97
Свега	14383 37

Које је послато у:

Београд одбору женског друштва преко г. Милеве Станишићеве — —	100 —
Цетиње митрополиту Илариону —	200 —
Нову Градишку г. Васи Видовићу —	150 —
Книн г. Ал. Катићу 480 ф. 22 н. 250 ф.	730 22
Рисан г. Ал. Ћеловићу 200 ф. 200 ф. 200 ф. 200 ф. 200 ф.	1000 —
Котор г. Пери Рамадановићу 400 ф. 250 ф. — — —	650 —
Стару Градишку г. Стојану Угринићу 100 ф. 200 ф. 300 ф. 500 ф. 500 ф. 700 ф. 220 ф 350 ф. 122 ф. 195 ф. 283 ф. 132 ф. 30 н. 306 ф 58 н.	3908 88
Ерцегнови г. грофу Ђорђу Војновићу 500 ф 40 ф. 250 ф. 470 ф. 321 ф. 21 н. г. Јефти Гојковићу 200 ф. 500 ф 500 ф. 500 ф. 420 ф. 370 ф. 153 ф. — —	2643 —
г. др. Милану Јовановићу 500 ф. 378 ф. 51 н. 1091 ф. 65 н. г. Јовану Накићеновићу 25 ф. 25 ф. 27 ф. 36 ф. 30 н. 600 ф. 100 ф. 321 ф. 80 ф. 30 ф. 4 ф. 21 ф. 60 н. — —	1970 16
1269 90	
г. Спири Гојковићу 30 ф. 50 ф. —	80 —
Будим кр. уг. суд конфисковао —	100 —
Свега	14383 37

Осим тога послао сам одела, веша, чешљанице, завоја и разни ствари из Новог Сада и околине у:

Котор г. Пери Рамадановићу —	2135 ф.
Стару Градишку г. Стојану Угринићу	1465 ф.
Рисан г. Ал. Ћеловићу — — —	300 ф.
Сисак г. Живку Пејаковићу — —	270 ф.
Свега	4170 ф.

Кр. уг суд будимски конфисковао је у моме стану два сандука разни ствари.

Са овим завршујем јавно свој рад полажући укупан рачун свима онима који су се сиротиње сетили; а што то нисам пре учинио, држим да је сваком добро познато зашто нисам могао. Захваљујући се у име пребегле херцеговачко-босанске сиротиње и нејачи на свима прилозима, па и на поклоњеном ми поверењу.

У Новом Саду 20. октобра 1877. КОРНЕЛ ЈОВАНОВИЋ.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Јављамо свима

МАНАСТИРСКИМ УПРАВАМА

да се у „српској народној задружној штампарији“ у Новоме Саду могу добити

ИСКАЗИ

од 13 формулара ПРИХОДА и 16 формулара РАСХОДА.

Наручбине нека се изволе управљати на потписану управу.

У Новом Саду 18. (30.) окт. 1877.

Управа
„српске народне задр. штампарије“
у Новоме Саду.

Прво ц. к. покл. пароброде друштво.

РЕД ПЛОВИДБЕ
ПУТНИЧКИ ПАРОБРОДА.

Из Новог Сада од 19. окт. 1877. почемши.

У Земун: уторником и петком после 4 сата по подне.

У Земун и Оршаву: средом и суботом у 4 сата по подне.

У Пешту: недељом, уторником, четвртком и суботом после ½5 сати по подне.

У Новом Саду 18. октобра 1877.

Оправништво.

Курз бечке берзе 22. окт. (3. нов.)

5% металици	64.10
5% народног зајма	67.25
Државни зајам од 1860 г.	110.75
Акције банчине	837 —
Кредитне акције	214 75
Лондон	118.10
Угарске разтеретнице	79.20
Темишварске разтеретнице	77.50
Ердељске разтеретнице	75 70
Хрватско-славонске разтеретнице	85.—
Сребро	104.80
Ц. кр. дукати	5.63
Наполеондори	9 50
Немачке марке	58 30

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско званије у Моноштуру, у темишварској жупанији до Винге отвара се овим стечај. Плата је 120 ф. у готовом новцу, 30 кибли чиста уређена жита за лебац, 20 кибли кукуруза, 3 фата тврди дрва, 4 фата сламе, 2 ланца ораће земље и слободан стан с баштом.

Проситељи имају своје молбенице заједно са нужним сведочбама до 13. новембра т. м. у који дан ће бити и изабор, поднети школском председнику Михаилу Бурназ. Од проситеља иште се поред српског језика да је упознат и са романским језиком. 2—3 ШКОЛСКИ ОДБОР.

ОГЛАС.

Управа ман. Раковца намерава своју на друму лежећу крчму и право точења пића у селу Раковцу заједно или посебице путем јавне дражбе на три године под закуп издати.

Дражба ће се држати дана 26. октобра (7. новембра) т. г. у 3 сата после подне у манастиру камо се сви лицитанти позивају, с тим, да имаду пре дражбе 10 проц. од извикане цене у име вадијума положити.

У манастиру Раковцу 18. октобра 1877.

2—2 УПРАВА МАН. РАКОВЦА.

НОВИ САД 1875. сребрне медаље — **ЗВОНА** — СЕГЕДИН 1876. за заслугу.

у свакој величини, са одређивањем гласа (тона) у напред. Особито препоручујем мој изналазак пробијена (durchgebrochen) звона, која имају особито добар тон, тако, да такво звоно од 100 фунти тежине равна се с другим од 170 фунти. Налоге извршујем брзо и тачно; с тога се препоручује публици

Антон Новотни,
звоноливац у Темишвару.

3—6

ОГЛАС.

Од стране управе „Сремско-карловачке штедионице“ даје се на знање, да ће се у недељу 30. окт. (12. нов) 1877. у кући упокојеног Јефте Балтовића у Карловци **200 хектолитара нова вина, 100 хеткл. комине, разних празних буради, казана** и остали виноградски реквизита за готов новац на јавној дражби продавати.

УПРАВА
„срем. карл. штед.“

1—2

Шпецерајска трговина.
Ј. Н ЈОХАННОВИЋА.
у Панчеву

потребује једног шегрта. 1—3

МЕДЕЦ. И ХИРУРГ.

ДР. ЕД. ЛЕВИНГЕР,
бабичар, очни и зубни лечник,

дојакошњи замени, *секундарни лечник* у цар. крал. *општој болници у Бечу*. овим уљудно јавља, да је почео овде 3. новембра ове год. *своју лечничку праксу* и станује у *Стефановића кући*, преко пута *гостионику „код „царице Јелисавете“*.

ОРДИНУЈЕ (прима болнике у свом стану) од 3—5 сати после подне.

Сиротињу безплатно од 11—12 сати пре подне.

Урибаног и са проколама помешаног киселог

КУПУСА

препоручује **Сава Лакић** у Н. Саду.
3—3

ИЗДАЈЕ СЕ ОДМА

под кирију један велики као и један мали са сокака стан. Упитати се може у кући Недељковићевој на пијаци. 1—3

ЗУБОБОЉЕ сваке врсте па и саме шупље и изеле зубе лечи брзо и трајно индиски екстракт. Због изврсности своје требало би свака породица исти екстракт држати, а може се добити у Новом Саду само код г. **Д. Коде** у флашама по 35 нов. **G. Bäuchler** 9—10

Најбоље зубе и целокупне жвакалице
намешта

Др. В. ДИК
зубни лекар из Будим-Пеште,

с гаранцијом и без бола.

Ординује у гостионику „код царице Јелисавете“ у соби бр. 22. од 9 сати за јутра до 5 сати пред вече. 10—

Бавиће се овде само кратко време.

РАТ НА ИСТОКУ

којега су посљедице, да је наш извоз у доње дунавске пределе сасвим прекинут, принуђени смо да нашу

творницу кинеског сребра

сасма напуштамо те и наше велико стовариште изврсних производа од кинеског сребра испод производне цене продавати.

За углед нека служи овај извор из великог ценовника, кога ми на захтевање franco шиљемо.

Спуштене цене.

	пре	сада		пре	сада
6 кашика за каву	3.50	1.50	1 кутија за масло	5.—	2.—
6 кашика за јело	7.50	2.80	2 чирака	8.—	3.—
6 ножева	7 50	2.80	6 подметача за нож.	5.—	2 70
6 виљушака	7.50	2 80	1 машице за шећер	2.50	1.—
1 вел. каш. за супу	5·—	2 30	6 деверт-ножева	6,—	2.50
1 вел. к. за млеко	3.50	1 50	6 деверт-виљушака	6.—	2.50
1 кутија за шећер	14.—	8,—			

Најновије гарнитуре маншетн-дугмета по 1 ф. — са машином, запушача од јагњеде са животињским главама по 40 н,

После изврсни служавника, ибрика за каву тој, намештај за сто, чирака с три крака, посипача за шећер, сервиз за јаја, чачкалице за шећер, гарнитуре за сирће и зејтин и још више други ствари по тако исто чудновато умереној цени.

Особито напоменути ваља

6 кашика за јело
6 виљушака
6 ножева
6 кашика за каву

} сва 24 комада заједно у елегантној кутији 24 ф. сада 10.—

То исто од британског сребра сва 24 комада у елегантној кутији само 7 ф. — 8—12

Наручбине са стране извршују се у наточ одма и савестно.

Адреса: **E. Preis**, Wien, Rothenthurmstrasse Nr. 29.

БАШ САД ПРИСПЕЛО!

Ново слање и на овом времену особито препоручено

ОРИГ. ФЛАША 60 нов. а. вр — **Др. М. Коха** — ОРИГ. ФЛАША 60 нов. а. вр.

УНИВЕРЗАЛНО ГОРКО ПИЋЕ
ОД СТОМАКА

које је састављено од најлековитијег биља и може се препоручити као изврсно ублажавајуће средство против слабости стомака, кад се нема апетита, против слабог сваривања и болести доњега тела, које отуд долазе, а већ је многим сведочбама признато.

У ПАНЧЕВУ може се добити у оригиналним флашама по 60 нов. свагда код г. апотекара **В. Х. ГРАФА.**

Даље је у истој апотеци примљен нов и прави

СОК од јеловине,

као најсигурније и најспаснije природно средство против улога, ревматизма, слабости нервне, болести у кростима и ревматичне зубобоље по 40 н. — За тим апотекара

Албрехта Дитриха лек од прозеба,

којим се промрзотине натру, па их за цело нестане. Од тога флашица стаје 30 н.

Др. мед. ХОФМАНА

бели сируп од биља за груди,

ненадмашан домаћи лек против боља у органима дисања, као: промукласти, слузавости, кашља и зацењивања кашљаног, запаљења душника у флашама по 2 фор., 1 фор. и 50 н, свагда се може добити прави код апотекара **В. Х. ГРАФА** у Панчеву. 1—10

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „задруга за срп. нар. штампарију.“ Српска народна задружна штампарија.